

20

20

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

INNEHÅLL

Inledning	3-5
Vår verksamhet	
• Opinion	6-10
• Östgruppen i media	11
• Östgruppen som expert	12
• Manifestationer och aktioner	13-14
• Hemsidan och sociala medier	15
• IÖST.NU	16-17
• ÖST-TV	18
• Bokmässan	19
• Seminarier	20
• Projekt	20
Föreningsarbete	
• Årsmötet	21
• Styrelsen	22
• Medlemmar	23
• Personal och kansli	23-24

Östgruppen kan blicka tillbaka på ännu ett händelserikt år där den pågående coronapandemin tvingade oss till stora förändringar och där andra halvåret drastiskt påverkades av den turbulenta utvecklingen i Belarus. När vi summerar året kan vi konstatera att vi tagit ett stort kliv framåt som opinionsbildare och kunskapsspridare i frågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter i Östeuropa och att vi lyckats förhållandevis väl med coronaanpassningen.

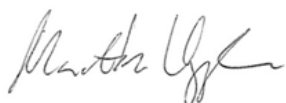
Då en väsentlig del av vårt informationsarbete traditionellt har innehållit fysiska seminariearrangemang med inbjudna gäster från Östeuropa innebar coronapandemin särskilda utmaningar. Mycket av den planerade verksamheten omformades till digitala alternativ, där vi i så stor utsträckning som möjligt försökte uppfylla de mål som satts upp i förväg. Belarus-, Rysslands- och Ukrainadagar omvandlades exempelvis till "Östdagar" inom ramen för ett helt nytt koncept med rubriken Öst-TV, och resulterade i ett antal TV-program som sändes under några hektiska dagar i december.

Under året arbetade vi annars som vanligt med våra kärnfrågor. Vi fortsatte bevaka det svenska Belarusbiståndet och vår kritik fick regeringen att stoppa stora delar av sitt bistånd till statliga aktörer i Belarus. Vi spred info om människorättssituationen i våra fokusländer och uppmanade Sveriges regering att prioritera de mänskliga rättigheterna inom utrikespolitiken. Vi ökade våra målgruppers kunskap om Östeuropa och stimulerade till engagemang. Det sistnämnda har bland annat skett genom en utökad satsning på närvaro i sociala medier.

Redan tidigare var Östgruppen en etablerad opinionsbildare och kunskapskälla i Östeuroparelaterade frågor i Sverige. Utvecklingen i Belarus under hösten befäste denna position. Politiker, massmedier, akademiker och andra aktörer efterfrågade vår kompetens i en omfattning och frekvens som vi inte upplevt tidigare, vilket bland annat resulterade i en lång rad medieinslag och medverkan i seminarier och rundabordssamtal, jämte återkommande kunskapsförmedling och rådgivning.

Till detta genomslag bidrog naturligtvis i högsta grad yttre faktorer. Samtidigt bygger det i grunden på det enträgna arbete som genomförts under många år innan Belarus hamnade högst upp på den internationella dagordningen. För oss är det ett tecken på vikten av ett envist och uthålligt engagemang, även under perioder då omvärldens uppmärksamhet är mindre.

På kommande sidor redogör vi mer detaljerat för vårt arbete och vad vi uppnått under 2020. Precis som tidigare har många aktiviteter kunnat genomföras tack vare våra ideellt engagerade medlemmar. Ett stort tack till er alla!

Martin Ugglå, ordförande, Östgruppen

NÅGRA RESULTAT AV ÖSTGRUPPENS ARBETE 2020:

- *Vi stöttade utsatta människorättsförsvarare i Östeuropa!*
- *Vi fick Sveriges regering att frysa stora delar av sitt bistånd till statliga aktörer i Belarus!*
- *Vi deltog aktivt i den svenska Rysslandsdiskussionen!*
- *Vi var nästan dagligen med i svensk media under bevakningen av protesterna i Belarus!*
- *Vi efterfrågas alltmer som experter av politiker, journalister, akademiker och lärare!*
- *Vi hjälpte ryska, belarusiska och ukrainska människorättsförsvarare att få sina röster hörda i Sverige och EU!*
- *Vi mångdubblade vår aktivitet på sociala medier med aktioner, direktsända seminarier och videoklipp!*
- *Vi startade Öst-TV, Östpodden och inkluderade Ukraina på iöst.nu!*

Vår verksamhet

En fråga som genomsyrat arbetet med Ryssland under året har varit frågan om den allt mer inskränkta föreningsfriheten. Detta påverkar bland annat den ryska miljörörelsen, något som vi uppmärksammade vid flera tillfällen.

På Världsmiljödagen i juni publicerade vi information om de ryska miljöförsvarens utsatta situation och under Östdagarna producerade vi en film om de utmaningar och möjligheter som den ryska miljörörelsen står inför.

Vi publicerade även ett gästinlägg om föreningsfriheten i Tjetjenien samt en podd om människorättsorganisationen Memorials arbete. I slutet av 2020 presenterades ett antal lagförslag som förstärker den starkt kritiserade agentlagen. Detta lyfte vi både på iöst.nu och i ett pressmeddelande och frågan kommer att fortsätta ligga i fokus även under år 2021.

En annan viktig fråga som lyfts var de förslag till konstitutionella förändringar som presenterades och som sedermera antogs genom en så kallad folkomröstning och bland annat möjliggör för Putin att sitta kvar vid makten i många år till. Vi fokuserade på frågan vid ett mycket välbesökt seminarium, publicerade ett pressmeddelande och skrev om ämnet på sidan iöst.nu.

Under 2020 valde vi också att uppmärksamma den politiska rättsprocess som

pågår mot företrädare för det ingusjiska civilsamhället. Detta uppmärksammades genom ett filmklipp på Öst-TV, ett inlägg på gästbloggen och ett pressmeddelande. Ett inspelat videomeddelande från journalisten Stig Fredriksson till stöd för de politiska fångarna fick stor spridning i både Sverige och ingusjiska kretsar. Det skapades också en grupp för de som är intresserade av att fortsätta följa hur fallet utvecklas framöver.

Tjetjenien väntar fortfarande på rättvisa

Kriget i Tjetjenien har varit en av vår tids värsta människorättskatastrofer, men straffriheten för de begångna folkrättsbrotten är utbredd. Övergreppen under kriget fortsätter än idag att påverka Tjetjenien, och det är angeläget att frågan om straffrihet inte glöms bort. Vi valde att lyfta frågan om de krigsförbrytelser som begåtts genom att publicera rapporten Tjugo år av straffrihet: Tjetjenien väntar ännu på rättvisa.

Östgruppen har tidigare uppmärksammat frågan i rapporten Tio år av straffrihet – Tjetjenien väntar ännu på rättvisa. Och eftersom ämnet tyvärr till stora delar är lika aktuellt idag valde vi att publicera en uppdaterad version. I rapporten lyfts frågan om hur det internationella samfundet kan se till att frågan inte glöms bort och förövarna ställs inför rätta. I anslutning till rapportsläppet producerades även en film med samma namn om de båda Tjetjenienkrigen på Öst-TV.

Under hösten belyste vi också den dagsaktuella situationen i Tjetjenien genom ett poddavsnitt och ett inlägg på gästbloggen om det tjetjenska civilsamhället.

Sveriges relation med Belarus

I början av året var den politiska situationen i Belarus stabil och låg långt ned på den internationella dagordningen. Stabiliteten var dock inte av positiv karaktär, något som vi underströk i vår opinionsbildning.

Vi var därför mycket kritiska till att Sveriges regering inlett en normaliseringsprocess med den belarusiska regimen,

särskilt manifesterat i ett officiellt besök av utrikesminister Ann Linde (S) i Minsk i november 2019. Besöket ägde dessutom rum i direkt anslutning till ett parlamentsval som grovt manipulerats till regimen's fördel.

Östgruppen menade att det var mycket olyckligt att Sveriges regering på detta sätt gav oförtjänt legitimitet åt diktaturregimen i Belarus. Diskussionen uppmärksammades bland annat av redaktionen för Konflikt i Sveriges Radio, som i februari ägnade ett helt program åt frågan, där just Östgruppens och regeringens perspektiv och attityd ställdes mot varandra.

Den turbulenta utvecklingen i Belarus under hösten 2020 kom att ge Östgruppen rätt i de uttryckta farhågorna om en kommande ökad repression från Lukasjenkas sida. Den svenska regeringens hållning har sedan dess förändrats drastiskt och det råder i skrivande stund knappast några större meningsskiljaktigheter oss emellan.

Fryst bistånd till Belarus

Östgruppen har under många år kritiserat den omfattande del av det svenska Belarusbiståndet som gått till statliga aktörer under regimen's strikta kontroll. Vi har gång på gång avslöjat konkreta fall där svenska biståndsmedel gått till insatser som involverat eller till och med styrts av misstänkta människorättsbrottslingar.

Sen våren 2020 uppmärksammade vi det svenska Raoul Wallenberginstitutets Sidafinansierade samarbete med flera belarusiska statliga universitet. Ett av de mest anmärkningsvärda inslagen i detta samarbete var produktionen av en lärobok för juridikstudenter där det belarusiska människorättssystemet hyllades och beskrevs som "optimalt".

Projektet föll väl in i det mönster som vi kritiserat, och som UD/Sida försvarat med argumentet att man såg även statliga aktörer i Belarus som lämpliga så kallade förändringsaktörer inom biståndet.

Frågan aktualiserades åter av händelseutvecklingen efter presidentvalet, och när vi upprepade vårt krav på att stoppa de aktuella biståndsprojekten – varvid också flera ledarskribenter uppmärksammade frågan – reagerade regeringen. Flera pågående insatser, däribland Raoul Wallenberginstitutets, stoppades med hänvisning till situationen i Belarus.

Vi producerade under året också en skrift om det svenska Belarusbiståndet. Där sammanfattade vi resultaten av vår granskning och uppmanade UD/Sida att i framtiden via tydligare kriterier säkerställa att svenskt bistånd inte ska kunna kanaliseras till människorättsbrottslingar eller på annat sätt stödja auktoritära regimer.

Presidentvalet

I samband med presidentvalet den 9 augusti förändrades förutsättningarna för vår opinionsbildning radikalt. Det massmediala och politiska intresset för Belarus ökade i takt med händelseutvecklingen strax inför valet, och när sedan det officiella valresultatet kungjordes och protesterna tog fart, hamnade Belarus i det internationella strålkastarljuset.

Östgruppen fick därmed också en helt annan roll än tidigare. Det blev då också tydligt att Östgruppen är den mest framträdande svenska aktören när det gäller informations spridning och opinionsbildning om samhällsutvecklingen i Belarus. Tack vare vår tidigare informations-

spridning och opinionsbildning vände sig många aktörer till oss för att få ta del av vår expertis och argumentation. Under perioden som följde fick Östgruppen fylla flera funktioner, dels att förklara och analysera det som ägde rum i Belarus, dels att ge förslag på lämpliga politiska åtgärder. Vi blev dessutom tillsammans med föreningen Sveriges Belarusier den naturliga aktören bakom olika slags solidaritetsyttringar till det belarusiska folket.

Genom vår språkkompetens och tillgång till såväl personliga kontakter som rapporterade inhemska medier förmedlade vi mycket av händelseförloppet i realtid till en svensk publik. Östgruppen blev därmed en av de primära informationskällorna till det som hände i Belarus. Parallellt med detta medverkade vi regelbundet (periodvis närmast dagligen) i svenska massmedier – TV, radio, tryckt press och digitala medier – med kommentarer och synpunkter.

Vi bjöds också in av UD för att delge våra synpunkter och försåg svenska politiker med information och underlag till de politiska diskussioner som fördes i Sverige.

En av de sakfrågor som blev aktuella rörde återinförandet av EU-sanktioner mot Belarus. Med viss fördröjning hör sammade EU de krav som riktades från den belarusiska demokratirörelsen och som vi också ställde oss bakom. Som nämnts ovan förändrades Sveriges och EU:s Belaruspolitik överlag i linje med

vår och våra belarusiska kollegors förslag. Utöver skarp kritik och sanktioner efterlyste vi ett proaktivt stöd till den belarusiska demokratirörelsen, dels finansiellt via biståndet, dels genom att ge ökad politisk legitimitet till oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja. I samarbete med andra aktörer arrangerade vi ett politikermöte för Tsichanouskajas befullmäktigade ombud Volha Kavalkova när hon var på Sverigebesök.

Tillsammans med Författarförbundet och Svenska Pen krävde vi i en artikel i DN att Sveriges regering skulle erkänna Tsichanouskaja som legitim företrädare för det belarusiska folket i dess krav på fria och rättvisa val i Belarus. En tid senare blev också Tsichanouskaja inbjuden av regeringen till Sverige, och vi ordnade då – på initiativ av hennes stab – ett möte för svenska organisationer. Senare uppvaktade vi utrikesminister Ann Linde (S) vid ett digitalt möte, också det tillsammans med Författarförbundet och Svenska Pen.

En annan sakfråga som aktualiserades under hösten rörde Belarus planerade värdskap för ishockey-VM 2021. Inför motsvarande mästerskap 2014 drev vi en aktiv kampanj och det blev nu naturligt att instämma i kritiken mot att Belarus skulle tillåtas arrangera mästerskapet. Vi bildade opinion genom bland annat en debattartikel.

I januari 2021 beslutade sedan det internationella ishockeyförbundet att frånta Belarus värdskapet för ishockey-VM.

Tillsammans med Sveriges Belarusier arrangerade vi två solidaritetsmanifestationer i Stockholm. Företrädare från flera riksdagspartier och oberoende organisationer medverkade som talare på manifestationerna. Dessutom medverkade vi vid ytterligare en manifestation, med primärt fokus på stöd till belarusiska författare som drabbats av repressionen.

Sammantaget blev 2020 det hittills i särklass mest framgångsrika året för Östgruppens opinionsbildning kring Belarus. Vi befäste därmed vår redan starka position som opinionsbildare och expertorganisation i frågor som rör Belarus.

Under 2020 blev Östgruppens medverkan i media mycket mer omfattande än tidigare år, vilket till stor del förklaras av händelseutvecklingen i Belarus efter presidentvalet i augusti, och det eskalerade massmediala intresse som blev följden av detta. Vår ordförande Martin Ugglå blev då en efterfrågad expertkommentator i svenska massmedier.

Det innebar frekvent medverkan i såväl etermedia som tryckt och digital press. Martin medverkade bland annat i SVT:s morgonprogram för att berätta om Svjatlana Tsichanouskaja och hennes folkliga popularitet, intervjuades av TT, Göteborgs-Posten med flera. Han deltog också under hösten återkommande i webb-sändningar hos SVT, TV4 och Expressen, oftast för att kommentera de pågående protesterna i Belarus.

vt NYHETER Nyheter Lokalt Sport SVT Play Barn

UTRIKES

MARTIN UGGLÅ Belarus-kännare SVT

För Ryssland är utvecklingen i Belarus naturligtvis av största intresse.

Belarus-kännaren Martin Ugglå om oron för hur Ryssland kommer agera Foto: SVT

Experten: "Ryssland kommer fortsätta påverka"

UPPDATERAD 17 AUGUSTI 2020 PUBLICERAD 17 AUGUSTI 2020

Europas siste diktator Alexander Lukasjenko håller på att tappa all folkliga legitimitet, enligt experterna och Belarus-kännaren Martin Ugglå

Parallellt med detta medverkade Martin också i offentliga diskussioner rörande såväl Sveriges och EU:s Belaruspolitik som det svenska Belarusbiståndet, bland annat i Ekot i Sveriges Radio, DN och i Global Bar Magazine.

Utvecklingen i Belarus ledde också till att många av Östgruppens synpunkter och argument reflekterades på ledarsidor och i andra aktörers debattartiklar, ofta – men inte alltid – med uttrycklig hänvisning till Östgruppen. Detta gällde särskilt debatten kring det svenska Belarusbiståndet, där Östgruppens avslöjanden om missförhållanden tjänade som utgångspunkt.

Under våren medverkade Martin också i programmet Konflikt i Sveriges Radio. Temat var Sveriges relation med Belarus och de perspektiv som ställdes mot varandra var Östgruppens och den svenska regeringens, företrädd av Sveriges utrikesminister Ann Linde.

När det gäller Ryssland intervjuades Martin av TT efter att den ryska konstitutionen hade ändrats och gav möjlighet för Vladimir Putin att fortsätta som president i ytterligare två mandatperioder. Han blev också intervjuad av Svenska Yle i samband med mordförsöket mot Aleksej Navalnyj i augusti.

Inför offentliggörandet av Nobels Fredspris bad TT Östgruppen om förslag på lämpliga pristagare, vilket resulterade i en artikel med stor spridning i flera svenska massmedier.

I takt med att det allmänna intresset för utvecklingen i Belarus ökade efter presidentvalet, efterfrågades också Östgruppens kompetens mer och mer. Vi bjöds in och medverkade i flera digitala seminarier och rundabordssamtal, på akademisk nivå respektive i regi av civilsamhällesaktörer. Östgruppens ordförande bjöds också in som föreläsare i flera sammanhang, för att berätta om och förklara händelseutvecklingen i Belarus.

I december arrangerade exempelvis Europahuset ett seminarium med anledning av det just utdelade Sacharovpriset, där medverkade Martin Ugglä jämte utrikesminister Ann Linde, Erik Halkjaer från Reportrar utan gränser och flera svenska EU-parlamentariker. Föreläsningar har också hållits för Utrikespolitiska föreningen vid Linköpings universitet och Fredens hus i Uppsala.

Malmö högskola arrangerade ett digitalt rundabordssamtal i september där Martin medverkade tillsammans med forskare från såväl Sverige som Belarus. Han var också med i panelen på ett seminarium i regi av Estniska huset samma månad, samt i ett webinarium med visst fokus på fackliga rättigheter, samarrangerat av Östgruppen, Union to Union, Journalistförbundet och IF Metall. Det sistnämnda spelades också in och sändes inom ramen för Arbetarfilmfestivalen i Malmö i november.

Jämte egen medverkan i massmedier fungerade vi som informationskälla till en lång rad journalister som rapporterade

om Belarus. Vi gav dem bakgrundskunskap, förmedlade kontakter och bidrog med input och annan hjälp till deras reportage. En bieffekt av detta är att vi blivit mer efterfrågade även i andra frågor, t.ex. rörande Ryssland. På motsvarande sätt har vi fungerat som resurs till en rad andra aktörer, allt från lärare till civilsamhällesaktörer som velat engagera sig för demokrati och mänskliga rättigheter i Östeuropa.

Den 10 februari arrangerade vi en manifestation på Mynttorget i Stockholm tillsammans med Ordfront till stöd för de politiska fångarna i Ryssland. Samma dag dömdes tio torterade unga aktivister från den ryska staden Penza till långa fängelsestraff. Vi krävde att Sveriges riksdag och regering ska vara tydligare och hårdare i sin kritik av den ryska regimen. Trots dåligt väder deltog ca 15 personer. Vi lade också upp en video från evenemanget på vår Youtubekanal.

I slutet av december 2020 uppmanade vi våra följare att skicka en nyårshälsning till en politisk fånge genom att skriva ett brev eller vykort till den ukrainske människorättsförsvaren Emir Usein Kuku som dömts till 12 års fängelse. I aktionen deltog cirka 10 personer.

Solidaritet med Belarus

Före presidentvalet i Belarus demonstrerade vi den 26 juni tillsammans med Sveriges Belarusier utanför Belarus ambassad i Stockholm. Vi krävde mötes- och yttrandefrihet, frisläppande av de som fängslats under presidentvalskampanjen och fria och rättvisa val. Ett 50-tal personer deltog och manifestationen fick stor uppmärksamhet på sociala medier med över 1 000 interaktioner och nådde ca 5 000 personer.

Efter presidentvalet den 20 augusti arrangerade vi en manifestation på Mynttorget med krav på skärpta sanktioner mot Lukasjenkaregimen tillsammans

med Sveriges Belarusier. Bland talarna märktes representanter från Amnesty, Svenska Pen, Författarförbundet, RFSL, Reportrar utan Gränser och Journalistförbundet samt riksdagsledamoten Annica Strandhäll (S) och EU-parlamentarikern Karin Karlsbro (L). Cirka 40 personer deltog och evenemanget sändes också live på Östgruppens Facebooksida och hade ca 3 500 visningar. Manifestationen avslutades med gemensam sång av Viktor Tsojs Peremen! (Förändring!) som blivit till en symbol för den belarusiska demokratirörelsen.

Den 16 oktober samlades vi återigen på Mynttorget tillsammans med Sveriges Belarusier för att visa vår solidaritet med Belarus och landets politiska fångar. Bland talarna den här gången märktes opinionsbildaren Kurdo Bak-si, ABF:s förbundssekreterare Annica Dahl, Forum Civs Sofia Strive och parti-ledaren för Feministiskt Initiativ Farida Al-Abani.

Manifestationen avslutades med protestmusik av Eugene Wolynsky och Olov Hamilton från bandet "Karma Look". På plats deltog 35 personer och livesänd-

ningen på Östgruppens Facebooksida fick över 350 visningar.

Den 30 oktober arrangerade vi en digital manifestation #FreeBelarus med uppmaningen att publicera en solidaritetsbild för politiska fångar på sociala medier och "checka in" på den belarusiska ambassaden i Sverige.

Östgruppens hemsida har under 2020 fortsatt fungerat som en viktig plattform för kommunikation kring vår utåtriktade verksamhet. Pressmeddelanden, evenemang, kampanjer och annan aktuell information har publicerats löpande.

Under året kampanjade vi exempelvis för att skriva brev till en av de nya politiska fångarna i Belarus, människorättsförsvararen Marfa Rabkova och i anslutning till det publicerade vi inlägg kring vad man kan skriva till en politisk fånge. Vi lade även upp en "snabbguide" till alla som vill engagera sig med tips på enkla, konkreta steg vi alla kan ta för att stödja mänskliga rättigheter i våra fokusområden.

Under 2020 inleddes även arbetet med att skapa en ny hemsida, något som kommer att färdigställas våren 2021.

Utökad satsning på sociala medier

Redan i januari inledde Östgruppen en satsning på utökad närvaro på sociala medier på internet, vilket visade sig bli extra välkommet under den coronaepidemi som sedan utbröt.

Vi använder mest Facebook och Twitter men har också börjat synas mer på Instagram och Youtube.

Vid årets slut hade Östgruppens Facebooksida drygt 2 000 följare vilket innebär en ökning med nästan 600 personer under 2020. Bland dessa märks riksdagsledamöter, tjänstemän, UD-medarbetare, kommunpolitiker, journalister, opinionsbildare, kulturarbetare och representanter från civilsamhällsorganisationer.

Organisationer som ABF, Olof Palme-centret, Union to Union, Global bar och Journalistförbundet med flera gillar och delar många av våra inlägg till sina följare. Under året nådde våra inlägg och annonser ut till drygt 80 000 personer vilket innebär en ökning på 215% (!) jämfört med år 2019. Cirka 55 % av våra följare är kvinnor och 45 % är män.

Östgruppens Twitter består av ungefär 900 följare. En stor del av dessa är svenska politiker men också journalister, tjänstemän och organisationer som Civil Rights Defenders, Amnesty, Right Livelihood Foundation, Forum Civ etc. På Twitter delar vi mest artiklar från iöst.nu och annonserar ut våra evenemang. Under den mest aktiva månaden, augusti 2020, hade vi nära 45 000 visningar på Twitter och över 1 000 personer besökte vår profil och engagerade sig.

Östgruppens Instagram består av 183 följare och bland våra prenumeranter finns journalister, civilsamhällsorganisationer och riksdagsledamöter.

Med nyhetssidan iöst.nu fortsatte vi att rapportera om och kommentera händelseutvecklingen i Ryssland och Belarus samt, nytt för i år, i viss mån även Ukraina. Publiceringarna på sidan bygger på bearbetning av rapportering från främst ryskspråkiga oberoende medias webbsajter. På så vis tillgängliggör vi våra frågor för en svensk publik.

Bland de ämnen som stack ut under 2020 fanns det belarusiska presidentvalet och de därpå följande protesterna, liksom giftmordsförsöket på den ryske oppositionsledaren Aleksej Navalnyj. Gällande Ukraina intog höstens lokalval en framträdande plats.

Under året publicerades 276 texter och det totala antalet sidvisningar var drygt femtiotusen – mer än en fördubbling jämfört med de närmast föregående åren. Förmodligen beror detta på ett förhöjt intresse för våra frågor i samband med valdramatiken i Belarus och på ett mer aktivt arbete i sociala medier från vår sida.

Ny podd och gästblogg

Under året prövade vi även nya format på iöst.nu, först med ett videosamtal under våren och sedan genom att starta Östpodden under hösten. Fem avsnitt av denna publicerades. Formatet är enkelt, varje avsnitt består av ett halvtimmeslångt samtal med en svensk östkännare eller svensk- eller engelsktalande företrädare för civilsamhället i öst.

Konkret handlar det om Östgruppens ordförande Martin Ugglå, journalisten

Kalle Kniivilä, Foi-analytikern Jakob Henskog, ryska Memorials Aleksandra Polivanova och Dmitrij Piskunov från Kommittén mot tortyr. Östpodden publiceras förutom på iöst.nu även på de vanliga poddplattformarna.

Vi gjorde också en satsning på att få in ryska gästskribenter till vår gästblogg på iöst.nu och bjöd in utvalda människorättsaktivister att skriva texter. Detta resulterade i texter om Ingusjiens politiska fångar av Liza Aleksandrova-Zorina, det civila samhället i Tjetjenien av Irina Kosterina, kvinnors rättigheter i norra Kaukasus av Janetta Achilgova samt valövervakning i Ryssland och Belarus av Artiom Vazjenkov.

Dessa inlägg har utgjort en möjlighet för ryska aktivister att på ett direkt sätt kunna framföra sina synpunkter till en svensk publik och även berikat vår blogg.

Till följd av pandemin utökade vi vår digitala närvaro på internet genom satsningen Öst-TV. Under 2020 producerades nio digitala program med fokus på mänskliga rättigheter i Ryssland, Belarus och Ukraina.

Genom samarbeten med oberoende lokala medier har vi fått möjlighet att använda deras egenproducerade medieinslag som vi sedan anpassat till en svensk publik. I samband med årsdagen för FN:s konvention mot tortyr uppmärksammade Östgruppen exempelvis förekomsten av tortyr i Ryssland genom ett översatt inslag producerat av Radio Svoboda i samarbete med Kommittén mot tortyr.

HBTQ-personers rättigheter och arbete i Ryssland och Ukraina uppmärksammades genom två inslag. Den ryska HBTQ-aktivisten och konstnären Julija Tsvetkova som riskerar upp till 6 års fängelsestraff för att ha producerat och "spridit pornografi" intervjuade vi i programmet Samtal med Julija Tsvetkova. I HBTQ-personers rättigheter i Ukraina samtalade Olena Sjevtjenko från organisationen Insight och Erik Malmberg vid UD om hur kriget i östra Ukraina och annekteringen av Krim påverkar HBTQ-personers rättigheter och civilsamhällets arbete.

Digitala Östdagar

På grund av epidemin kunde vi inte genomföra de separata Belarus-, Rysslands- och Ukrainadagar så

som vi brukar. Istället arrangerade vi den 14-15 december digitala Östdagar med program från länderna på Öst-TV. I inslaget Längtan efter förändring - Ales Bjaljatski och det belarusiska civilsamhällets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter fick tittarna lära känna Ales och människorättsorganisationen Vjasna genom en skildring av deras mångåriga och outtröttliga arbete.

Antikorrupktion och ansvarsutkrävande i Ukraina tog avstamp i den storskaliga antikorrupktionsreform som genomförts efter Euromajdan-revolutionen 2013. Olena Tregub från Transparency International Ukraina och Olena Podolian från Södertörns högskola gav en bild av situationen idag och de framgångar och utmaningar som antikorrupktionsarbetet står inför.

Programmet följdes av De modiga människorättsförsvararna i Ukraina där Olena Sjevtjenko från Insight, Vera Jastrebova från Östliga människorättsgruppen och Lutfie Zudijeva från Krimsk solidaritet pratade om kvinnors och HBTQ-personers rättigheter, situationen i Donbas

och arbetet för att stödja krimtatariska politiska fångar. Det ryska civilsamhället uppmärksammades i En miljörörelse för förändring som skildrar hur det blir allt svårare för ryska miljöförsvare att verka. De ryska miljöaktivisternas kamp utmanar ofta både den politiska och ekonomiska makten vilket gör dem extra utsatta.

Trots de stora risker som arbetet medför växer intresset för miljöfrågorna i Ryssland och många väljer att engagera sig. Dessutom ger arbetet ofta positivt resultat! Medverkade gjorde bl.a. journalisten Anna Kirejeva, miljö- och människorättsförsvaren Vitalij Servetnik och Arsjak Makitjan som leder Fridays for Future i Ryssland.

Under Östdagarna släppte vi också rapporten Tjetjenien väntar ännu på rättvisa som skildrar den utbredda straffriheten för förövare till människorättsbrott under Tjetjenienkrigen. I ett program med samma namn samtalade Östgruppens Martin Ugglå, människorättsadvokaten

Kirill Korotejev på Agora och riksdagsledamoten Thomas Hammarberg (S) om möjligheter för det internationella samfundet att se till att frågan inte glöms bort och förövarna ställs inför rätta.

Vi sände också programmet Ingusjiens politiska fångar med fokus på personer som åtalats i Ingusjien efter att ha deltagit i protester under 2018-2019. Protesterna rörde till en början en gränsöverenskommelse att en del av Ingusjien skulle övergå till Tjetjenien men kom snart att omfatta korrupktion i republiken och bli en protest mot republikens ledare.

Journalisten Liza Aleksandrova-Zorina och advokaten Magomed Abubakarov berättade i programmet om vad som fick så många att protestera, vilka de fängslade aktivisterna är och hur rättsprocessen ser ut.

De program som sändes under Östdagarna mottogs väl av publiken och sammantaget har programmen fått cirka 1 800 visningar. I samband med programmet Ingusjiens politiska fångar skapades en offentlig Facebookgrupp där löpande information om de ingusjiska fallen publicerats.

Den 24-27 september genomfördes årets Bokmässan och precis som under de senaste åren fanns Östgruppen på plats med ett seminarieprogram och monter på Globala Torget – men denna gång helt digitalt.

Ett tema för 2020 års Bokmässan var digital kultur, vilket återspeglades i Östgruppens seminarieprogram. Tillsammans med Forum Civ och WWF arrangerades seminariet Online Environmental Activism in Russia med miljöaktivisten Dmitrij Sjvjtjenko och Jelena Tjernysjeva från WWF Ryssland. Seminariet handlade om hur innovativa lösningar och digitala verktyg kan användas i arbetet för att skydda miljö och klimat.

Vi bjöd också in Anna Baranovskaja från den belarusiska människorättsorganisationen Human Constanta till ett samtal om de okonventionella metoder de använder för att nå ut med sitt budskap, så som fotbollsturneringar och musikalerna.

Tillsammans med Barents Press Sverige arrangerade vi ett seminarium om den fria journalistikens villkor i dagens Ryssland. Anna Kirejeva från Barents Press Ryssland deltog i ett samtal om medielagstiftning i Ryssland och dess inverkan på den fria journalistiken och civilsamhället.

Östgruppen höll också i ett seminarium om bistånd till diktaturer och hur vi från svenskt håll kan arbeta för att främja en demokratisk utveckling i auktoritärt styrda länder. Seminariet fokuserade på Belarus och huruvida den mest effektiva vägen mot förändring sker genom civilsamhället eller samarbete med statliga institutioner. Deltog gjorde Östgruppens Martin Ugglan och Silcs generalsekreterare Martin Ängeby.

I den digitala montern kunde besökare chatta med Östgruppens personal, läsa rapporter och se tidigare seminarier från Östgruppens medverkan i Globala Torget. Sammantaget följdes seminarierna live av ca 1 400 personer.

Den 20 februari hölls ett seminarium på ABF i Stockholm om de föreslagna konstitutionella förändringarna i Ryssland. Under seminariet diskuterades frågan om vad dessa förslag kan komma att innebära för den ryska demokratin och hur såväl makteliten som folket ställer sig till de föreslagna förändringarna. Seminariet var mycket välbesökt och lockade ca 120 åhörare. Östgruppen var med och samarrangerade tillsammans med bl.a. Osse-nätverket, Olof Palme-centret och Silc.

Ett digitalt Belarusseminarium genomfördes i oktober 2020 i samarbete med ABF, Osse-nätverket och Sällskapet för studier av Ryssland, Central- och Östeuropa samt Centralasien. Temat var Belarus relation till Ryssland – En hotad självständighet. Ett panelsamtal med Martin Ugglå, Jakob Hedenskog från FOI, Ales Bjeljatski från Vjasna och Alesia Rudnik från Sveriges Belarusier leddes av Östgruppens Lana Willebrand. Det blev det seminarium med mest klick på vår Facebooksida under 2020.

Den 23 november arrangerade vi ett seminarium om HBTQ-personers rättigheter i Ukraina. Det har gått sex år sedan den fortfarande pågående ryska aggressionen mot östra Ukraina bröt ut, vilket har medfört begränsade fri- och rättigheter för boende i de ockuperade områdena. I det annekterade Krim förföljs människorättsaktivister och oberoende organisationer har begränsad möjlighet att verka. Hur det påverkar HBTQ-personers rättigheter diskuterades av Olena Sjevtjenko från den ukrainska organisationen Insight och Erik Malmberg från

UD i ett samtal modererat av Natia Gvianishvili från RFSL. Seminariet sändes live på Östgruppens Facebooksida och fick 250 visningar samt på Östgruppens Youtubekanal med 50 visningar.

Projekt med Memorial

Under hösten ansökte vi tillsammans med den ryska människorättsorganisationen Memorial om ett projektbidrag från Svenska Institutet vilket senare också beviljades. Projektet Podcasting for Democracy handlar om att föra ut demokratiska budskap via poddradio – ett medium som ännu är fritt från direkt statlig styrning och som är lättillgängligt för de flesta ryssar med en smartphone. Tanken är att under 2021 genomföra några utbildningssessioner för Memorials lokalföreningar i konsten att sända poddradio där den svenske radiojournalisten Dimitri Plax ska dela med sig av sina kunskaper – både tekniska och innehållsmässiga. Om detta pilotprojekt faller väl ut planerar vi att söka medel för ett större projekt.

Föreningsarbete

Föreningens årsmöte var utlyst till den 29 april. På grund av coronaepidemi och regeringens rekommendation att inte hålla årsmöten beslutade styrelsen att flytta årsmötet till den 9 september. Enligt stadgarna ska årsmötet hållas senast i april men styrelse och revisorer ansåg detta som ett tydligt fall av "force majeure".

Den inplanerade middagen och filmvisningen i samband med årsmötet fick detta år utgå. Merparten av mötet hölls utomhus i blåst och under regntunga moln på Solidaritetshusets gård, när regnet tilltog fortsatte vi dock inomhus på behörigt avstånd från varandra. Detta till trots närvarade en munter och mycket tapper skara på dryga 20 personer.

Årsmötet antog ett handlingsprogram för de kommande årens verksamhet och beslutade om höjda medlemsavgifter. Medlemsavgiften för 2021 fastställdes till 300 kr för ordinarie betalande och 200 kr för pensionärer, studerande och arbetssökande. Därutöver behandlades en motion med förslag om att Östgruppen skulle bedriva ett industriellt utbildningsprojekt inom energiförsörjning i Belarus, vilken årsmötet avslög.

Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet och val förrättades.

Övergripande personalfrågor har skötts av en särskild arbetsgivargrupp. Där har sty

Styrelsen

Styrelsen har under året haft sju möten, samt ett kortare möte i samband med årsmötet. Mellan mötena har styrelsen fattat beslut via sin e-postlista. För att undvika smittspridning hölls mötena från och med april digitalt.

Styrelsen ansvarar för föreningens verksamhet mellan årsmötena och är också formell arbetsgivare. Man fattar bland annat beslut om anställningar, budget, verksamhetsplan och bidragsansökningar samt förbereder årsmötet. Under året har flera policyer och andra styrdokument reviderats och antagits så som vår IT-säkerhetspolicy, en ny lönepolicy och en ny och omfattande arbetsmiljöhandbok.

Styrelsen har också genomfört en genomgripande omstrukturering av föreningens planerings- och uppföljningsverktyg, där kopplingen mellan olika dokument som verksamhetsplan, arbetsbeskrivningar och aktivitetsscheman tydliggjorts. En stor del av styrelsens arbete har 2020 gått ut på att anpassa verksamheten till att kunna fungera under de restriktioner som coronaepidemin medfört.

Den 8 februari hade styrelse och personal en gemensam temadag om "hoppingivande kommunikation". Upplägget för dagen var en workshop med fokus på hur Östgruppen konkret kan tillämpa hoppingivande kommunikation i vårt arbete med exempelvis politiska fångar samt förenings- och mötesfrihet.

Den 10 oktober hade styrelsen och personalen en gemensam upptaktsdag i en "konferensgård" vid Äventyrsbanan i Nacka. Vi arbetade också då med hoppingivande kommunikation, diskuterade kommande års verksamhetsplan, vår miljöpolicy och umgicks tillsammans. På grund av coronaepidemin avstod vi från vår traditionella övernattningshelg och maten lagades och inmundigades utomhus över öppen eld.

Medlemmar

Det medlemsmöte som var inplanerat till slutet av mars och skulle handla om engagemang blev tyvärr inställt på grund av coronaepidemin. Av samma anledning har det heller inte funnits någon möjlighet att göra en medlemsresa, vilket annars brukar anordnas varje år.

Den 12 november anordnade vi årets enda "Kafé Östgruppen" i digitalt format. Temat var Kriget mellan Armenien och Azerbajdzjan – Bilder av Höga Karabach och journalisten Torgny Hinnemo berättade om konflikten i Nagorno-Karabach och svarade efteråt på våra frågor.

Vid årsskiftet 2020-2021 hade Östgruppen 95 medlemmar. Vi tappade några medlemmar i början av året men under hösten 2020 fick vi ett tiotal nya medlemmar som gjorde att antalet totala medlemmar blev detsamma som året innan. Flera av dem har uttryckt att de vill hjälpa till i Östgruppens verksamhet. Antalet prenumeranter på vår e-postlista med information från Östgruppen ökade, och vid årsskiftet var 420 personer anslutna till den. Under det gångna året har vi skickat flera nyhetsbrev med uppdateringar om vår verksamhet.

Personal och kansli

Östgruppen har 2020 haft 13 anställda på såväl deltid som heltid. Utöver våra anställda var Alina Korpinen under hösten praktikant på vår ekonomiavdelning. De personer som arbetat på Östgruppen är:

- **Jon Fridholm** – programansvarig Belarus och webbredaktör
- **Philipp Galtsov** – informationshandläggare, sociala medier, engagemang och Östpodden
- **Maria Hamberg** – programansvarig Ryssland och information
- **Louise Hilmersson** – informationshandläggare och kansliassistent (föräldraledig tom september)
- **Paulina Kluge** – programhandläggare Belarus och Ryssland
- **Tobias Ljungvall** – informationshandläggare, iöst.nu och Östpodden
- **Olga Lännevall Fedorina** – medlemsansvarig och kansliassistent
- **Elin Ovesson** – handläggare Ryssland och information, Öst-TV, bokmässan
- **Jennifer Sjöo** – ekonomiansvarig och personalhandläggare
- **Natalie Sterman** – ekonomihandläggare
- **Fred Ugglå** – IT-tekniker
- **Martin Ugglå** – t.f. kanslichef tom september, därefter verksamhetschef
- **Sofia Ugglå** – kanslichef

Övergripande personalfrågor har skötts av en särskild arbetsgivargrupp. Där har styrelsens personalansvariga ledamöter Nanna Holst och Tariq Bacchus ingått, liksom kanslichef Sofia Uggle och personalhandläggare Jennifer Sjö. Östgruppen är medlem i arbetsgivarorganisationen Idea och får därigenom ett stort stöd i arbetsgivarfrågor. Genom Idea är vi anslutna till Tjänstemannaavtalet mellan Unionen och Idea. Fackligt skyddsombud har under året varit Paulina Kluge.

Den utökade satsning på arbetsmiljöarbetet som inleddes 2019 fortsatte under året och har gett goda resultat. Bland annat avspeglas detta i den psykosociala enkät som alla anställda årligen fyller i och där det 2020 noterades en markant förbättring, från en redan god nivå. Tre långtidssjukskrivningar på deltid har fortsatt även 2020 men situationen har långsamt förbättrats och sjukskrivningstalen har gått ner från 16 % till 10 %. Under året antog styrelsen en ny arbetsmiljöhandbok vilken också stärkt det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Året har präglats av stora anpassningar av våra arbetssätt för att minska smittspridningen av coronaviruset. Personalen ställde snabbt om och har sedan mitten av mars till största delen arbetat hemifrån. I januari genomförde vi en satsning på vår IT-miljö i och med att vår IT-tekniker Fred Uggle kom tillbaka till en mer omfattande tjänst hos oss. Tack vare detta klarade vi den digitala omställningen bra.

Personalen har haft två personaldagar, i juni och december, förutom den upptakt och den temadag som genomfördes tillsammans med styrelsen, se ovan. Vid personaldagarna har vi diskuterat aktuella frågor, utvärderat verksamheten och planerat för den kommande, samt genomfört gemensamma sociala aktiviteter. I januari hade vi en städ- och röjdag då vi tillsammans gjorde fint på kansliet. Personaldagen i december genomfördes helt digitalt och den i juni höll vi mestadels utomhus, den avslutade vi med att paddla Långholmen runt i kajak.

Östgruppens kansli inryms i fyra kontorsrum i Solidaritetshuset, Tegelviksgatan 40 på Söder i Stockholm. I Solidaritetshuset finns också gemensamma utrymmen och service som vi delar med andra föreningar.